KOMISJA KODYFIKACYJNA
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

SEKCJA POSTĘPOWANIA CYWILNEGO. TOM I. ZESZYT 8.

TREŚĆ NUMERU:

UZASADNIENIE

projektu ustawy o kosztach sądowych w postępowaniu cywilnem,

UCHWALONEGO PRZEZ KOMISJĘ KODYFIKACYJNĄ R. P.
NA POSIEDZENIU KOMITETU ORGANIZACJI PRAC
W DNIU 30 STYCZNIA 1930

WARSZAWA — 1931

BIBLIOTEKA NARODOWA

KOMISJA KODYFIKACYJNA
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

SEKCJA POSTĘPOWANIA CYWILNEGO. TOM I. ZESZYT 8.

TREŚĆ NUMERU:

UZASADNIENIE

projektu ustawy o kosztach sądowych w postępowaniu cywilnem,

UCHWALONEGO PRZEZ KOMISJĘ KODYFIKACYJNĄ R. P.
NA POSIEDZENIU KOMITETU ORGANIZACJI PRAC
W DNIU 30 STYCZNIA 1930

WARSZAWA — 1931

325560

Drukarnia Mazowiecka, Warszawa, Szpitalna 1, tel. 649-04

U Z A S A D N I E N I E
PROJEKTU USTAWY O KOSZTACH SĄDOWYCH W POSTĘPOWANIU CYWILNEM, UCHWALONEGO PRZEZ KOMISJE KODYFIKACYJNĄ R. P.

Ustawa o kosztach sądowych jest uzupełnieniem tytułu kodeksu postępowania cywilnego o kosztach procesu i reguluje obowiązki stron pod względem uiszczania opłat w toku postępowania sądowego.

Projekt ustawy obejmuje tylko te opłaty, które przypadają *w postępowaniu spornem.* Należności w innych postępowaniach unormowane są w dotychczasowych przepisach, które w tym zakresie pozostają w mocy, w przyszłości zaś będą unormowane jednolicie dla całego państwa łącznie z odpowiedniemi ustawami.

Projekt, zawierający 50 artykułów, wprowadza dwa rodzaje opłat: 1) opłaty na rzecz Skarbu Państwa pod nazwą „opłaty sądowe" (rozdział I) i 2) opłaty wywołane postępowaniem pod nazwą „koszty postępowania" (rozdział II), ktore strona obowiązana jest pokryć tytułem wydatków, związanych z dokonaniem poszczególnych czynności procesowych.

Zgodnie ze stanem dotychczasowym, istniejącym na całym obszarze państwa, *opłaty sądowe* skonstruowane są jako źródło dochodów administracyjnych w postaci opłat za udzielenie pomocy sądowej ze strony władzy państwowej.

W braku innych racjonalnych podstaw, projekt uzależnia wysokość opłat sądowych, w szczególności t. zw. „wpisu", który jest opłatą zasadniczą, od wartości przedmiotu sporu. Utrzymuje więc tę samą podstawę, która przyjęta była we wszystkich przepisach dzielnicowych.

Co do trybu pobierania opłat, projekt wprowadza pewną zmianę w stosunku do norm, obecnie obowiązujących w dzielnicach popruskiej i poaustrjackiej. W okręgach sądów apelacyjnych lwowskiego i krakowskiego oraz w okręgu sądu okręgowego w Cieszynie opłaty pobierane są dotąd w postaci opłat stemplowych i ściągane są przez urzędy skarbowe, jeżeli ich strony nie uiściły w toku postępowania w znaczkach stemplowych. W okręgach sądów apelacyjnych poznańskiego, toruńskiego i katowickiego (bez okręgu cieszyńskiego) opłaty pobierane są przez sekretarjaty sądowe. W obu tych dzielnicach opłaty pobierane są w zasadzie i przeważnie po ukończeniu procesu. W okręgach natomiast sądów apelacyjnych warszawskiego, lubelskiego i wileńskiego opłaty pobierane są przez sądy, przyczem strona obowiązana jest wnosić je zgóry pod rygorem ujemnych skutków procesowych.

Projekt przyjął ten ostatni system ze względu na jego znakomitą praktyczność, przy tym bowiem systemie nie zachodzi potrzeba przymusowego ściągania opłat, gdyż wnosi je sama strona z uwagi na grożące jej skutki procesowe. Zmniejsza to w znacznym stopniu pracę kancelarji sądowej i zwalnia urzędy skarbowe od obowiązku ściągania należności, wreszcie daje pewność, iż opłata rzeczywiście będzie uiszczona, wówczas gdy ściąganie opłat ex post nie zawsze daje rezultat pozytywny.

Osoby, którym stan majątkowy nie pozwala na poniesienie kosztów procesu, będą korzystały z prawa ubogich, czyli zwolnione będą od obowiązku wykładania zgóry wszelkich kosztów, a w ich liczbie opłat sądowych. Skarb Państwa zwolniony będzie bezwzględnie od opłat sądowych.

Zasadniczą opłatą jest *wpis,* stanowiący opłatę od najważniejszych aktów procesowych, jak pozew i skarga apelacyjna, interwencja i zażalenie.

Art. 1. W sprawach spornych, rozpoznawanych według przepisów kodeksu postępowania cywilnego, pobierane będą z mocy niniejszej ustawy opłaty sądowe na rzecz Skarbu Państwa oraz koszty postępowania.

Pobieranie opłat sądowych w sprawach cywilnych jest koniecznością, której wyeliminować z ustawodawstwa nie można. Aczkolwiek w zasadzie byłoby pożądane, ażeby ludność miała bezpłatny dostęp do obrony sądowej, wydatki zaś, związane z działalnością sądów mogły znaleźć pokrycie w stałych źródłach podatkowych, jednak ten postulat nie wytrzymuje próby życia. Gdyby państwo zrezygnowało z opłat sądowych, wzięłoby na siebie ciężar, któremuby sprostać nie zdołało. Pewną bowiem jest rzeczą, iż zniesienie opłat doprowadziłoby do nadużywania obrony sądowej. Napływ spraw, niczem nie krępowany, zmuszałby do wielokrotnego powiększenia liczby sądów i nadmiernego wskutek tego obciążenia budżetu. Opłaty sądowe powinny więc być też czynnikiem hamującym przeciwko wytaczaniu bezzasadnych procesów i chroniącym sądownictwo od balastu jałowych sporów.

Z faktem pobierania opłat sądowych społeczeństwo dawno już się pogodziło i zrozumiało ich konieczność. Wprowadzenie prawa ubogich, które zwalnia od uiszczania opłat osoby, nie będące w stanie ponieść tego ciężaru, stanowi korektywę ogólnej zasady w przypadkach, gdy zachodzi tego potrzeba.

Poza stwierdzeniem zasady pobierania opłat, art. 1 projektu: 1) określa granice stosowania zaprojektowanej ustawy i jej związek z projektem kod. post. cyw. oraz 2) wprowadza odróżnienie dwóch rodzajów kosztów sądowych: a) opłaty na rzecz Skarbu Państwa i b) koszty postępowania, czyli wydatki, które strony ponoszą w związku z prowadzeniem procesu. Pierwsze stanowią dochód Skarbu Państwa i wpływają do ogólnych sum budżetowych, z których utrzymywane są organy wymiaru sprawiedliwości, drugie mają specjalne przeznaczenie i służą na pokrycie rzeczywistych wydatków, związanych z niektóremi czynnościami procesowemi. Do tych wydatków należą koszty doręczeń, należności biegłych, świadków, tłumaczów, kosztów podróży, djety i t. p.

Jak zaznaczono w art. 1 projektu, ustawa dotyczy spraw,

toczących się według przepisów kodeksu postępowania cywilnego, nie obejmuje więc innych postępowań, jak egzekucyjne, zachowawcze, niesporne, upadłościowe i t. d., do których nie ma zastosowania kodeks postępowania cywilnego. Celem podkreślenia tej zasady w art. 1 po wyrazie „sprawach" dodano wyraz „spornych". Z postępowania spornego nie są wyłączone próby pojednania, poprzedzające wytoczenie procesu, gdyż instytucja ta została unormowana w kodeksie postępowania cywilnego, a zatem i w tem postępowaniu opłaty będą pobierane według przepisów zaprojektowanej ustawy o kosztach sądowych.

Zaznaczyć wreszcie należy, że w postępowaniu sądowem opłaty stemplowe pobierane będą przy poszczególnych czynnościach w tych tylko przypadkach, w których pobranie stempla nakazuje ustawa stemplowa od zawartej w sądzie umowy (np. ugody co do przejścia własności majątku nieruchomego, art. 133 ustawy stemplowej z dn. 1 lipca 1926 r.). Wszelkie więc pisma procesowe nie będą podlegały opłacie stemplowej (art. 141 p. 1 ust. st.).

ROZDZIAŁ I.

OPŁATY SĄDOWE.

ODDZIAŁ 1.

Przepisy ogólne.

Art. 2. Opłatami sądowemi są:
1) wpis,
2) opłata od podań i załączników,
3) opłata kancelaryjna,
4) kaucja kasacyjna.

Wyliczone są tutaj wyczerpująco opłaty, ulegające pobraniu na rzecz Skarbu Państwa.

Do opłat zaliczono również kaucję kasacyjną. Według dotychczasowych przepisów, obowiązujących w okręgach apelacyjnych warszawskim, lubelskim i wileńskim, kaucja poczytywana jest za depozyt, pozostający własnością składającego,

lecz obciążony zastrzeżeniami na rzecz Skarbu Państwa. Przelanie kaucji na rzecz Skarbu, albo zwrot kaucji osobie, która ją złożyła, następowały wskutek postanowienia sądu drugiej instancji, dokąd została zwrócona sprawa po rozstrzygnięciu skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy. Projekt naturę kaucji ujmuje inaczej. Idąc za wzorem ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym, projekt wniesioną kaucję uznaje za opłatę, uiszczoną już Skarbowi Państwa, czyli będącą własnością Skarbu z chwilą wniesienia, lecz ulegającą zwrotowi w niektórych przypadkach, jak każda inna opłata. W tej konstrukcji właściwsza byłaby nazwa „opłata kasacyjna", nazwy tej jednak nie użyto z uwagi na konieczność zachowania terminologji, przyjętej w kodeksie postępowania cywilnego.

Art. 3. Do uiszczenia opłaty sądowej obowiązana jest strona, podejmująca czynność, która podlega opłacie.

Przepis art. 3 zawiera jedną z podstawowych zasad projektu. Wskazuje on, która ze stron w procesie jest dłużniczką Skarbu co do opłat sądowych. Wyraz „strona" użyty tu jest w znaczeniu osoby, podejmującej daną czynność. Jeżeli więc jeden z pozwanych wnosi skargę apelacyjną, do uiszczenia należnej opłaty w stosunku do Skarbu Państwa on jeden jest obowiązany, pozostali pozwani, aczkolwiek stanowią również stronę pozwaną, o ile nie zakładają apelacji, nie mogą być pociągnięci do uiszczenia opłaty apelacyjnej. Natomiast, gdy pozwani zakładają apelację każdy oddzielnie, każdy z nich obowiązany jest uiścić całą opłatę według wartości przedmiotu zaskarżenia. Przyjęty początkowo w projekcie przepis, aby w tych przypadkach oraz od sprzeciwów od wyroków zaocznych i zażaleń, jeżeli odnośne pismo dotyczy tego samego przedmiotu, pobierać wpis jednokrotny łącznie od wszystkich wnoszących odnośne pisma, został skreślony w ostatniem czytaniu z uwagi, że skutki procesowe, przywiązane do nieuiszczenia opłaty, nie mogłyby wówczas być należycie stosowane.

Według art. 3 dłużnikiem opłaty w stosunku do Skarbu jest nie ten uczestnik procesu, który w wyniku postępowania skazany jest na poniesienie kosztów, lecz ten, kto podejmuje

daną czynność procesową, podlegającą opłacie. Wpis więc od pozwu uiścić winien powód, wpis od sprzeciwu od wyroku zaocznego, wydanego przeciwko pozwanemu, — pozwany, wpis od apelacji — strona apelująca i t. d., przytem, gdy czynność podjęta jest przez kilka osób łącznie, opłata pobrana będzie jednokrotnie. Zasada ta ma oparcie w normie, upoważniającej do żądania opłaty od osoby, która wnosi pismo procesowe (art. 141 § 1 k. p. c., art. 143 proj. k. p. c.).

Ostateczne uregulowanie udziału stron w kosztach (a więc i w opłatach) następuje na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu, stwierdzającego, która ze stron i w jakiej mierze ponosi koszty. Dotyczy to jednak tylko rozrachunku między stronami, natomiast nie ma znaczenia w stosunku do Skarbu Państwa.

Wyjątki od tej zasady zachodzą tylko w przypadku, wskazanym w art. 7.

Art. 4. Skarb Państwa jest wolny od opłat sądowych.

Przepis art. 4 jest wyjątkiem od zasady ogólnej, winien więc być stosowany ściśle. Zwolnienie od opłat dotyczy tylko Skarbu Państwa, jako strony w procesie. Wszelkie inne osoby prawne, chociażby reprezentowały majątek państwowy, jeżeli mają odrębną osobowość prawną, ze zwolnienia od opłat korzystać nie mogą. Zwolnienie od opłat zakładów i przedsiębiorstw państwowych, wyodrębnionych z ogólnej administracji państwowej, przeczyłoby zasadzie samowystarczalności, na której są zbudowane.

Również nie są zwolnione od opłat sądowych związki samorządowe i inne osoby prawne prawa publicznego, gdyż nie miałoby to żadnych podstaw rzeczowych.

Zauważyć wszakże należy, że szczególne akty ustawodawcze, na mocy których udzielono zwolnienia od opłat sądowych poszczególnym instytucjom, nadal będą obowiązywały.

Zwolnienie Skarbu Państwa obejmuje wyłącznie opłaty, natomiast nie dotyczy kosztów postępowania (rozdział II projektu).

Art. 5. Kurator, wyznaczony przez sąd do zastępowania w procesie strony nieznanej z miejsca pobytu, nie jest obowiązany do wykładania opłat sądowych.

Mowa tu jest o kuratorze procesowym, wyznaczonym z powodu braku wiadomości o miejscu pobytu strony. Przepis ten wprowadzony został z uwagi, że trudno wymagać, aby kurator z własnych funduszów zmuszony był ponosić wydatki na opłaty sądowe, nie mając przytem pewności, iż wydatki te będzie miał zwrócone

Zwolnienie osoby nieobecnej jest tylko czasowe i warunkowe, w myśl bowiem art. 12 przypadające od niej opłaty będą ściągnięte, gdy będzie ujawniony majątek, należący do niej, albo też w przypadku art. 7 będą wyegzekwowane od strony przeciwnej.

Art. 6. Do osób, korzystających z prawa ubogich, stosuje się pod względem obowiązku uiszczania opłat sądowych odnośne przepisy kodeksu postępowania cywilnego.

Całe postępowanie o przyznanie prawa ubogich wolne jest od opłat sądowych.

Mieści się tutaj (ust. 2) norma, uzupełniająca kodeks postępowania cywilnego, w którym niema przepisu, zwalniającego od kosztów postępowania o przyznanie prawa ubogich.

Zwolnienie to jest bezwarunkowe, nie można więc w tem postępowaniu żądać żadnych opłat, chociażby się okazało, że strona, zgłaszająca wniosek o prawo ubogich, posiada majątek, wystarczający na uiszczenie opłat.

Obciążenie strony jakimkolwiek wydatkiem w postępowaniu o przyznanie prawa ubogich byłoby sprzeczne z naturą instytucji prawa ubogich.

Pierwszy ustęp art. 6 zawiera ogólną normę, wynikającą z odnośnych przepisów kodeksu postępowania cywilnego i umieszczony jest w ustawie o kosztach celem powiązania tej normy z art. 7 projektu.

Art. 7. Jeżeli koszty procesu włożone będą w całości lub w części na przeciwnika strony zwolnionej od opłat sądowych, opłaty, nieuiszczone

z powodu zwolnienia, będą ściągnięte od tegoż przeciwnika w całości lub w odpowiedniej części po uprawomocnieniu się orzeczenia sądu.

Art. 7 zawiera wyjątek od ogólnej zasady uiszczenia opłat przez stronę, podejmującą czynność procesową. Zwolnienia, przewidziane w art. 4 — 6, nie mają znaczenia absolutnych, koszty bowiem, których nie uiściła strona zwolniona, o tyle tylko definitywnie nie ulegają pobraniu, o ile strona ta proces przegrała, natomiast, jeżeli w wyniku sporu koszty procesu ma ponieść w całości lub w części strona przeciwna, nieuiszczone opłaty będą pobrane od strony przeciwnej w całosci lub w odpowiedniej części. Również w razie przysądzenia majątku stronie, korzystającej z prawa ubogich, opłaty od niej przypadające będą ściągnięte z tego majątku. W innych przypadkach opłaty poczytywać należy za umorzone ostatecznie. Ściągnięcie nieuiszczonych opłat odbywać się będzie w trybie administracyjnym, przepisanym dla egzekucji należności bezspornych o charakterze publiczno-prawnym. Pobranie opłat może nastąpić tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądowego, normującego obowiązek stron poniesienia kosztów

Jeżeli stronę stanowi kilka osób, z których jedne są zwolnione, a inne nie są zwolnione od uiszczenia opłaty, sąd w orzeczeniu oznacza, jaką część kosztów winien zapłacić przeciwnik za osobę zwolnioną, albo jaką kwotę należy ściągnąć od tej osoby z przysądzonego jej majątku (art. 107 § 1 k. p. c.). Przy uczestnictwie jednolitem przepis art. 7 dotyczy tylko opłat za czynności, podejmowane wyłącznie przez osobę ubogą.

Art. 8. Czynności przed sądem polubownym nie podlegają opłatom sądowym.

Zwolnienie od opłat w postępowaniu przed sądem polubownym ma na celu zachęcenie stron do korzystania z sądownictwa polubownego i odciążenie w ten sposób sądów państwowych.

Zwolnieniem nie są objęte czynności, dokonywane przez sąd państwowy na żądanie sądu polubownego lub na wniosek strony.

Art. 9. Opłata sądowa winna być uiszczona przy wniesieniu do sądu pisma procesowego lub przy zgłoszeniu wniosku, podlegającego opłacie.

Art. 10. Żadna czynność nie będzie podjęta na skutek pisma, od którego nie uiszczono należytej opłaty sądowej. Pismo takie będzie w myśl art. 143 kodeksu postępowania cywilnego zwrócone, jeżeli wnoszący je w ciągu dni siedmiu od daty doręczenia mu wezwania o uzupełnienie braku nie uiści przypadającej opłaty lub jej nie uzupełni do należytej wysokości.

Wnioski ustne, podlegające opłacie, nie będą przyjęte, jeżeli jednocześnie nie zostanie uiszczona opłata.

Konieczność wprowadzenia tych przepisów wynika z zasady, wyrażonej w art. 3. Przepisy te mają na celu ułatwienie w pobieraniu należnych opłat. Wkładają one na stronę obowiązek uiszczenia w pewnym oznaczonym czasie opłaty sądowej pod rygorem skutków procesowych. W ten sposób władza państwowa zwolniona jest (poza niektóremi wyjątkami) od potrzeby przymusowego ściągania należności.

Obowiązek uiszczenia opłaty zgóry nie będzie środkiem tamowania dostępu do sądu; będzie natomiast zmuszał stronę do skrupulatnego zastanowienia się, czy zachodzi istotnie potrzeba podjęcia danej czynności procesowej. Lekkomyślne wszczęcie procesu lub wniesienie środka odwoławczego przy tym systemie będzie zjawiskiem rzadszem niż wówczas, gdy uiszczenie opłaty ma być dopełnione dopiero w przyszłości po ukończeniu postępowania.

System więc ten z jednej strony zmierza do powstrzymania nieuzasadnionych procesów, z drugiej zaś — do uproszczenia trybu pobierania opłat.

Art. 11. Przepis artykułu poprzedzającego ma odpowiednie zastosowanie w przypadku, gdy w wyniku sprawdzenia wartości przedmiotu sporu, albo wskutek zmiany lub rozszerzenia żądania, przypadać będzie opłata wyższa od poprzednio uiszczonej.

Art. 11 przewiduje przypadki, gdy w myśl przepisów k. p. c. wartość przedmiotu sporu okaże się wyższą od pierwotnie wskazanej w pozwie. Gdyby wskutek sprawdzenia wartości przedmiotu sporu opłata należała się w mniejszym wymiarze niż była uiszczona, nadwyżka ulega zwrotowi na

żądanie strony (art. 15). W razie zaś zmniejszenia roszczeń przez powoda, odpowiednia część wpisu będzie na żądanie zwrócona według przepisów art. 29 p. 1, w innych przypadkach zmniejszenie żądań nie będzie stanowiło podstawy do zwrotu opłaty.

Art. 12. W razie cofnięcia prawa ubogich lub ujawnienia majątku osób, dla których ustanowiono kuratora, należne opłaty będą ściągnięte.

Od ogólnej zasady, że nieuiszczenie opłat pociąga za sobą skutki procesowe (art. 10), należało zrobić wyjątek w tych razach, gdy zwolnienie wypadło cofnąć w toku postępowania w pierwszej lub drugiej instancji, gdyż zastosowanie ogólnej zasady mogłoby prowadzić w wielu przypadkach do umorzenia dotychczasowego postępowania ze szkodą dla strony przeciwnej. Dlatego też uznano za słuszne, iż w tych razach należy poprzestać na ściągnięciu nieuiszczonych opłat, które poprzednio winny były być pobrane. W dalszym natomiast toku postępowania przepisy art. 10 i 11 muszą być stosowane w całej rozciągłości.

Art. 13. Przewodniczący wydaje zarządzenia w przedmiocie ściągnięcia opłat, w przedmiocie wezwania o uiszczenie opłaty i w przedmiocie zwrotu pism procesowych, nieopłaconych należycie.

Jednakże postanowienia w przedmiocie zwrotu lub odrzucenia wydaje sąd na posiedzeniu niejawnem, jeżeli opłata przypada od skargi kasacyjnej lub od skargi o wznowienie, wniesionej do sądu drugiej instancji albo do Sądu Najwyższego lub wreszcie od zażalenia do Sądu Najwyższego.

Zarządzenie co do zwrotu pisma z powodu braku opłat przekazano w niektórych przypadkach sądowi (a nie przewodniczącemu) z uwagi, że kodeks postępowania cywilnego nie przewiduje zażaleń do Sądu Najwyższego na zarządzenia przewodniczącego. Należało więc uregulować tę sprawę w taki sposób, aby strona mogła się skarżyć na niesłuszny zwrot pisma, wniesionego do drugiej instancji. Co do skarg o wznowienie, wnoszonych do Sądu Najwyższego, zastrzeżenie ust. 2 art. 13 pozostaje w związku z postanowieniami art. 457 proj. k. p. c. (art. 460 k. p. c.).

Art. 14. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu, określi sposób uiszczania opłat.

Opłaty mogą być uiszczane albo w gotowiźnie do kasy sądowej lub skarbowej albo w znaczkach. Unormowanie sposobu pobierania opłat, jako uzależnione od okoliczności zmiennych, pozostawiono władzy wykonawczej.

Art. 15. Prawo Skarbu Państwa do żądania nieuiszczonej opłaty sądowej przedawnia się z upływem lat pięciu, licząc od dnia, w którym opłatę należało uiścić.

Prawo strony do żądania zwrotu opłaty sądowej przedawnia się po upływie pięciu lat od daty powstania tego prawa.

Przedawnienie co do opłat sądowych wprowadzone zostało na wzór przepisów ustawy stemplowej z dn. 1 lipca 1926 r. (art. 34).

Ściąganie opłat w myśl art. 13 odbywać się będzie z polecenia przewodniczącego, orzekanie zaś w przedmiocie zwrotu nienależnie pobranej opłaty należeć będzie do sądu, przewodniczącemu bowiem nie nadano żadnych uprawnień w tej materji.

ODDZIAŁ 2.

Wpis.

Art. 16. Wpis jest stosunkowy i stały.

Zasadniczą opłatą w procesie jest wpis, obliczony procentowo według wartości przedmiotu sporu. W niektórych tylko przypadkach, gdy wartość przedmiotu sporu ma znaczenie drugorzędne, wpis oznaczony jest w cyfrach stałych.

Według projektu wpis jest opłatą za całą instancję, projekt bowiem (poza drobnemi wyjątkami) nie przewiduje odrębnych opłat za poszczególne czynności w toku jednej instancji.

System ten wzorowany jest na ustawodawstwie, obowiązującem dotąd w b. zaborze rosyjskim.

Pobieranie opłat za poszczególne czynności, jak to ma miejsce w b. zaborze pruskim, pozbawione jest racji wobec

BIBLIOTEKA NARODOWA

ogólnie przyjętej zasady, że opłaty zarówno w sądzie, jak i w urzędach administracyjnych, pobiera się nie w stosunku do nakładu pracy urzędu, lecz w stosunku do wartości przedmiotu. Z drugiej strony drobiazgowe obliczanie opłat przy każdej czynności wymaga stałej kontroli i zatrudnia szereg urzędników, co z kolei rzeczy pociąga za sobą znaczne wydatki ze Skarbu Państwa.

Art. 17. Wysokość wpisu stosunkowego zależna jest od wartości przedmiotu sporu.

Wpis stosunkowy wynosi:

1) przy wartości przedmiotu sporu do 10.000 zł. . . 2% przytem każde rozpoczęte 100 zł. liczy się za pełne;
2) przy wartości do 100.000 zł. od pierwszych 10.000 zł. — 200 zł. a od pozostałej sumy 1½%
3) przy wartości ponad 100.000 zł. od pierwszych 100.000 zł.—1550 zł. a od pozostałej sumy . . . . . 1% przytem w obu ostatnich przypadkach rozpoczęte 1.000 zł. liczy się za pełne.

Art. 18. Wartość przedmiotu sporu oznacza się według przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Jeżeli wartość przedmiotu sporu lub jego części oszacowaniu na pieniądze nie ulega, albo w chwili wytoczenia sprawy nie da się określić, wpis stosunkowy oznaczy tymczasowo przewodniczący w sądzie okręgowym w wysokości od 20 do 1.000 zł., a w sądzie grodzkim — od 2 do 20 zł.

Od zarządzenia w sądzie grodzkim co do tymczasowego oznaczenia wpisu niema zażalenia.

Od zarządzenia przewodniczącego w sądzie okręgowym można się odwołać do tegoż sądu w terminie trzydniowym od daty zawiadomienia strony o oznaczeniu wpisu. Sąd rozstrzyga na posiedzeniu niejawnem postanowieniem, od którego niema zażalenia.

Termin do uiszczenia wpisu, tymczasowo oznaczonego, rozpoczyna się od daty doręczenia postanowienia stronie interesowanej.

Suma wpisu określona będzie przez sąd przy wydaniu orzeczenia, kończącego postępowanie w pierwszej instancji, przyczem zaliczona będzie kwota, tymczasowo pobrana.

Art. 17 zawiera zasadniczą normę wpisu stosunkowego. Odchylenia od tej normy przewidziane są w dalszych artykułach.

Podstawą oznaczenia wpisu jest wartość przedmiotu sporu. W sporach o przedmioty wartości znaczniejszej uznano

za słuszne przyjęcie pewnej degresji z uwagi, aby obowiązek wpłacania zbyt wielkich kwot nie stał na przeszkodzie w do chodzeniu prawa, a nadto aby strona z tego powodu nie dążyła do ukrycia istotnej wartości przedmiotu sporu. Sztuczne obniżenie wartości może spowodować większy ubytek w do chodzie Skarbu, niż wprowadzenie degresji, zwłaszcza, że przyjęta w projekcie degresja rozpoczyna się od dość wysokiej sumy 10.000 zł.

Sposób oznaczenia wartości przedmiotu sporu wskazany jest w kodeksie postępowania cywilnego.

W przypadku, gdy przedmiot sporu nie ulega oszacowaniu ze względu na swoją naturę (np. w sporze o prawa stanu), albo gdy w chwili wytoczenia powództwa wartość nie daje się ściśle określić (np. w sporze o zwrot dochodów), przewodniczący będzie oznaczał tymczasowo wpis w pewnych granicach. Przewodniczącemu jednak i w tych granicach nie można pozostawić zupełnej dowolności. Dlatego też projekt daje stronie możność odwołania się do sądu okręgowego, który rozpoznaje odwołanie zawsze w składzie trzech sędziów. Od postanowienia sądu niema żadnej odrębnej skargi, natomiast na postanowienie sądu, którem oznaczony będzie wpis, ostatecznie przy ukończeniu postępowania w pierwszej instancji każdej stronie służy zażalenie.

W sądzie grodzkim zarządzenie co do tymczasowego oznaczenia wpisu wydaje sędzia. Na to zarządzenie niema żadnej skargi. Na ostateczne oznaczenie wpisu służy zażalenie, jak w sądzie okręgowym.

Art. 19. Suma wpisu stosunkowego nie może być mniejsza w sądzie grodzkim od 2 zł., a w sądzie okręgowym i apelacyjnym — od 10 zł.

Oznaczenie minimum wpisu jest konieczne ze względów technicznych, aby uniknąć groszowych wpłat.

Użycie wyrażenia „suma wpisu" ma to znaczenie, że przepis art. 19 stosuje się nietylko wówczas, gdy ma być uiszczony cały wpis (art. 17 i 20), lecz także i wtenczas, gdy ma być pobrany w połowie (art. 21) albo w mniejszej części (art. 22 i 23).

Art. 20. Wpis stosunkowy pobiera się:
od powództwa głównego,
od powództwa wzajemnego,
od interwencji głównej,
od apelacji,
od apelacji wzajemnej,
od skargi o wznowienie,
od skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego.

Wskazane są tutaj przypadki, w których pobierany ma być wpis cały, obliczony według art. 17.

Wpis uiszcza się przy wniesieniu odnośnego pisma. Okoliczność, że pismo podpisane jest przez kilka osób nie ma wpływu, gdyż i w tym przypadku pobierany będzie wpis jednokrotny.

Pobieranie całego wpisu obejmuje naogół te same przypadki, w jakich według dotychczasowych przepisów pobierana była opłata, odpowiadająca wpisowi. Wprowadzone zostały tylko niewielkie zmiany. Najważniejszą zmianą jest zniesienie opłaty procentowej od skarg kasacyjnych (rewizyjnych). Projekt stoi na stanowisku, iż instancja kasacyjna powołana jest w zasadzie tylko do sprawowania kontroli nad prawidłowością wyrokowania w instancjach merytorycznych. Błędy, jakich mógłby się dopuścić sąd merytoryczny, nie powinny pociągać za sobą obciążenia strony. Nie byłoby więc uzasadnione pobieranie wpisu od skarg kasacyjnych.

Nie można zaprzeczyć, że zaniechanie pobierania wpisu od skarg kasacyjnych może w pewnym stopniu wpłynąć na obniżenie dochodu Skarbu Państwa, wszakże ten wzgląd nie powinien mieć znaczenia decydującego. Właściwszem będzie wyrzeczenie się drobnej cząstki dochodu niż złamanie zasady słuszności, która nie pozwala na obarczanie stron skutkami wadliwości postępowania władzy państwowej, skoro wadliwość ta nie może być przypisywana stronie, jest bowiem wynikiem wyłącznie niedokładności w działaniu sądów merytorycznych.

Dla wyrównania uszczerbku w dochodach Skarbu wskutek zwolnienia skarg kasacyjnych od wpisu, proponowano pierwotnie podwyższenie wpisu od skarg apelacyjnych. Pro-

pozycje jednak w tym kierunku zostały odrzucone z uwagi, że byłoby to zbyt wielkim ciężarem dla stron.

Nie ustanowiono także wpisu stosunkowego od pisma, zawierającego zarzuty przeciwko nakazowi zapłaty w postępowaniu nakazowem z uwagi, by z tego powodu pozwany nie miał utrudnionej obrony przeciwko niesłusznym roszczeniom. Miano zwłaszcza na względzie, że nakaz może być wydany nawet na podstawie dokumentu prywatnego albo nawet sfałszowanego.

Wprowadzenie całego wpisu od skargi o wznowienie i od skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego ma na celu powstrzymanie osób zainteresowanych od zbyt lekkomyślnego podejmowania czynności, zmierzających do obalenia wyroków prawomocnych.

Art. 21. Połowę wpisu stosunkowego pobiera się:

1) od sprzeciwu strony pozwanej od wyroku zaocznego,

2) od powództwa w trybie postępowania nakazowego lub skróconego; gdy jednak sprawa ma być skierowana do zwykłego postępowania, pobrana będzie dodatkowo od powoda druga połowa wpisu. Postępowanie umarza się, jeżeli powód nie uzupełnił wpisu w terminie siedmiodniowym od daty doręczenia mu wezwania.

Art. 22. Czwartą część wpisu stosunkowego pobiera się:

1) od zgłoszenia interwencji ubocznej, jeżeli zgłoszenie nie jest połączone z czynnością procesową, podlegającą opłacie wpisu stosunkowego wyższego lub takiego samego;

2) od sprzeciwu strony powodowej od wyroku zaocznego;

3) od zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji, jeżeli zażalenie nie jest połączone z apelacją;

4) od podania o nadanie wykonalności wyrokowi sądu polubownego lub ugodzie, zawartej przed tym sądem.

Jeżeli zażalenie zostało złożone albo interwencja uboczna zgłoszona przed oznaczeniem wpisu, wpis od zażalenia lub interwencji obliczony będzie według tymczasowo oznaczonego wpisu od powództwa.

Przepisy te obejmują szereg przypadków, w których słuszne jest odstąpienie od pobierania całego wpisu. Chodzi tu o czynności bądź uboczne albo incydentalne, bądź o czynności w postępowaniu uproszczonem (postępowania odrębne),

bądź wreszcie o czynności, będące uzupełnieniem poprzednich aktów procesowych.

Propozycję, aby od podań o nadanie klauzuli wykonawczej wyrokom sądów polubownych pobierana była opłata stała (a nie procentowa) i aby w ten sposób sądy polubowne znalazły szersze rozpowszechnienie, odrzucono z uwagi, że byłoby to zbyt wielkiem odchyleniem od norm dotychczasowych. Poprzestano tylko na obniżeniu wpisu do czwartej części.

Art. 23. W sporach działowych pobiera się od powództwa i apelacji ósmą część, a od zgłoszenia interwencji ubocznej i od zażalenia szesnastą część wpisu stosunkowego.

Spory, wynikające z potrzeby dokonania działu majątku wspólnego, należało traktować w sposób szczególny w kierunku najmniejszego obciążenia. W sprawach tych, zwłaszcza w przypadkach działu majątku spadkowego, który obciążony już jest opłatą spadkową, należy stronom udzielić jaknajdalej posuniętych ułatwień, gdyż przerwanie wspólności prowadzi do uregulowania stosunków i pod względem gospodarczym jest zawsze pożądane.

Art. 24. Podstawą obliczenia wpisu od sprzeciwu od wyroku zaocznego, od apelacji, od zażalenia, od skargi o wznowienie i od skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego jest wartość przedmiotu sporu, objętego odnośnem pismem procesowem.

Poza stosunkiem procentowym między opłatą a wartością przedmiotu sporu, według art. 17, należało wyraźnie wskazać podstawę obliczenia, gdy czynność procesowa niekoniecznie musi objąć całe roszczenie, zawarte w pozwie. Tej potrzebie czyni zadość art. 24.

Podstawą obliczenia wpisu jest wartość, co do której wniesiono sprzeciw albo środek odwoławczy.

Mieści się tu także myśl, że jeżeli środek odwoławczy wniesiony jest od tego samego orzeczenia przez poszczególnych spółuczestników jednej strony oddzielnie, od każdego pisma winna być pobrana opłata oddzielnie stosownie do wartości przedmiotu zaskarżenia (zob. motywy do art. 3).

Art. 25. Wpis stały wynosi:

1) od powództwa i apelacji
w sprawach o wyjawienie majątku pod przysięgą, jeżeli powód nie żąda jednocześnie zasądzenia należności,
w sądzie okręgowym . . . . . 50 zł.
w sądzie grodzkim . . . . . 20 zł.
od zażalenia oraz od zgłoszenia interwencji ubocznej w tychże sprawach:
w sądzie okręgowym . . . . . 12 zł. 50 gr.
w sądzie grodzkim . . . . . 5 zł.

2) od wniosku o uznanie zapisu na sąd polubowny za wygasły oraz od zażalenia na postanowienie, zapadłe w tym przedmiocie, jeżeli sprawa jest wszczęta
w sądzie okręgowym . . . . . 20 zł.
w sądzie grodzkim . . . . . 5 zł.

3) od powództwa i apelacji w sprawie o ochronę zakłóconego lub przywrócenie utraconego posiadania 10 zł.
a od zgłoszenia interwencji ubocznej i od zażalenia w tej sprawie . . . . . 5 zł.

4) od pisma, zawierającego zarzuty w postępowaniu nakazowem:
w sądzie okręgowym . . . . . 10 zł.
w sądzie grodzkim . . . . . 2 zł.

Art. 26. Wpis stały pobiera się od zażalenia do Sądu Najwyższego:
1) na postanowienie sądu apelacyjnego w wysokości . 10 zł.
2) na postanowienie sądu okręgowego . . . . . 5 zł.

Wpis stały, zamiast stosunkowego, należało ustanowić w sporach, gdzie wartość przedmiotu ma znaczenie podrzędne lub gdzie oznaczenie wartości mogłoby napotykać na pewne trudności i wywoływać niepotrzebne spory.

Art. 27. Wpis, uiszczony od powództwa, które zostało odrzucone z powodu niewłaściwości sądu, będzie policzony przy ponownem wniesieniu tegoż powództwa, jeżeli wniesienie nastąpi w ciągu dni siedmiu od daty uprawomocnienia się postanowienia, odrzucającego powództwo.

Również będzie policzony wpis od powództwa, które sąd karny pozostawił bez rozpoznania na mocy art. 75 lit. b i art. 369 kodeksu postępowania karnego, jeżeli powód wytoczy powództwo przed sądem cywilnym w ciągu sześciu miesięcy od daty postanowienia sądu karnego.

Art. 27 oparty jest na zasadzie, że nie należy pobierać powtórnie opłaty od czynności, która nie mogła odnieść skutku ze względów formalnych, a która może być ponowiona.

Pierwsza część art. 27 wypływa z postanowienia art. 215 projektu postępowania cywilnego (art. 218 k. p. c.). Ponowne wniesienie pozwu w pewnym oznaczonym terminie może być poczytywane za dalszy ciąg pierwotnego postępowania, dlatego też nie byłoby podstawy do żądania powtórnej opłaty.

Te same przyczyny uzasadniają drugą część art. 27. Tutaj również zachodzi przypadek, gdzie powód nie uzyskał rozstrzygnięcia sporu ze względów formalnych.

Podkreślić należy, że w obu przypadkach zalicza się wpis tylko od pozwu, natomiast zaliczeniu nie ulegają wpisy, uiszczone z innego tytułu.

Art. 28. Na żądanie strony będzie jej zwrócony:

1) wpis od pisma procesowego, zwróconego lub odrzuconego z powodu braków formalnych;

2) wpis od powództwa, które przed doręczeniem stronie pozwanej zostało odrzucone z powodu niedopuszczalności drogi procesu cywilnego, braku zdolności procesowej, ustawowego zastępstwa lub upoważnienia do prowadzenia sprawy;

3) wpis od apelacji wzajemnej, która utraciła moc wskutek cofnięcia skargi apelacyjnej głównej lub odrzucenia jej z powodu braków lub przyczyn formalnych;

4) wpis od powództwa, apelacji i zażalenia w razie cofnięcia ich przed wysłaniem stronie przeciwnej.

Słuszność wymaga, aby uiszczony wpis był zwrócony w tych razach, gdy podjęta przez stronę czynność spełzła na niczem, a sąd nie zajmował się nią wcale albo ograniczył się do badania tylko formalnego. Przepisem tym nie jest objęty przypadek, gdy odrzucenie pozwu uzasadnione jest zarzutem litis pendentis i rei judicatae; w tym bowiem razie strona, wnosząc roszczenie, które było lub jest przedmiotem innego postępowania, dopuszcza się uchybienia z własnej wyłącznie winy, wobec czego na żadną ulgę nie zasługuje.

Zwrot wpisu następuje tylko na żądanie strony, czyli nie z urzędu, a do orzekania o żądaniu powołany jest sąd, chodzi tu bowiem o ocenę sytuacji ze stanowiska proceduralnego.

Art. 29. Na żądanie strony będzie jej zwrócona:

1) połowa wpisu od powództwa, w razie cofnięcia pozwu przed rozpoczęciem rozprawy lub w razie zawarcia ugody nie później jak na pierwszej rozprawie;

2) połowa wpisu od apelacji i zażalenia, w razie cofnięcia ich przed rozpoczęciem rozprawy albo w razie zawarcia ugody nie później jak na pierwszej rozprawie; jeżeli zaś rozprawa nie ma się odbyć, w obu przypadkach przed posiedzeniem, na które sprawa została skierowana.

Art. 29 ma na celu zachęcenie strony do zaniechania sporu, gdy roszczenie albo obrona nie rokują powodzenia; zmierza również do ułatwienia ugody między stronami.

Zauważyć tutaj należy, że przepisy o zwrocie dotyczą tylko wpisu, nie obejmują więc innych opłat.

ODDZIAŁ 3.

Opłata od podań i załączników.

Art. 30. Od każdego podania i wniosku do protokółu, złożonego poza rozprawą, i wogóle od każdego pisma, nie ulegającego wpisowi stosunkowemu lub stałemu, pobiera się opłatę: w postępowaniu przed sądem grodzkim w wysokości 50 gr., a w postępowaniu przed wszystkiemi innemi sądami — 3 zł.

Art. 31. Od każdego załącznika do pisma procesowego, wyjąwszy odpisy i egzemplarze pisma dla strony przeciwnej, pobiera się opłatę w wysokości 50 gr.

Przepisy o opłacie od podań i załączników wzorowane są na dotychczasowych normach oraz na przepisach ustawy stemplowej z uwzględnieniem pewnych właściwości, związanych z postępowaniem sądowem.

Zasadą jest, że, o ile nie należy pobrać wpisu stałego lub stosunkowego, od każdego podania na piśmie albo wniosku zaprotokółowanego, zastępującego podanie a zgłoszonego poza rozprawą, winna byc uiszczona stała opłata.

Opłata pobierana nie będzie od skargi kasacyjnej, skarga ta bowiem obciążona jest kaucją kasacyjną.

Opłata od podań zawsze jest jednakowa bez względu na to, czy pismo składa się z jednego lub kilku arkuszy. Wprowadzenie opłaty arkuszowej uznano za niepożądane, gdyż mogłoby to stać się powodem zbyt skupionego i wskutek tego nieczytelnego sposobu pisania.

Obniżona do 50 gr. opłata od podań pobierana będzie tylko w postępowaniu przed sądem grodzkim, nie będzie więc stosowana w sądzie okręgowym nawet w sprawach, które wszczęte były w sądzie grodzkim.

Art. 32. Od opłaty od podań i załączników wolne są:

1) pisma i wnioski do protokółu, składane przez świadków, biegłych, tłumaczów i osoby trzecie, wezwane do złożenia dokumentów lub okazania przedmiotu oględzin,

2) pisma stron, zawierające wyłącznie wskazanie miejsca zamieszkania,

3) pisma sądu polubownego lub sędziów polubownych z wyjątkiem pism, zawierających wnioski o oznaczenie wynagrodzenia,

4) podania o zwrot wpisu i kaucji.

Należy zwolnić od opłaty osoby, nieuczestniczące w procesie i w wyniku jego niezainteresowane, a tylko przypadkowo z nim związane z tytułu spełnienia obowiązku obywatelskiego.

Zwolnienie od opłaty podań o zwrot wpisu wynika z natury rzeczy i stanowi powtórzenie zasady, wyrażonej w p. 8 art. 142 ustawy stemplowej.

Wreszcie p. 2 art. 32 dotyczy czynności, od której pobranie opłaty nie byłoby uzasadnione.

ODDZIAŁ 4.

Opłata kancelaryjna.

Art. 33. Opłatę kancelaryjną pobiera się za uwierzytelnione wypisy, odpisy, zaświadczenia, wyciągi oraz inne dokumenty, wydane na podstawie akt procesowych, w wysokości 1 zł., a w sądzie grodzkim 50 gr., za każdą stronę wydanego dokumentu, licząc 25 wierszy na stronę.

Każdą rozpoczętą stronę liczy się za całą.

Art. 34. Nie pobiera się opłaty kancelaryjnej za pisma, które doręczane są z urzędu.

Jednakże tytułem tej opłaty za wypisy orzeczeń, doręczanych z urzędu, strona, która w danej instancji ma obowiązek uiszczenia wpisu, wpłaca jednocześnie dziesiątą część tegoż wpisu, wszakże nie mniej, jak 2 złote i nie więcej jak 50 złotych. Opłaty tej nie pobiera się od powoda w postępowaniu przed sądem grodzkim.

Pobieranie opłaty kancelaryjnej jest konieczne, gdyż inaczej strony, nie ponosząc żadnych w tym przypadku kosztów, nadużywałyby prawa otrzymywania odpisów i innych dokumentów.

Pozatem ustanowienie opłaty kancelaryjnej uzasadnione jest potrzebą pokrycia kosztów na opłacenie pracy, związanej z przygotowaniem dokumentów, których żąda strona we własnym wyłącznie interesie.

Za wypisy orzeczeń doręczanych z urzędu, pobierana będzie opłata ryczałtowa, uiszczana zgóry jednocześnie z wpisem. Miano tu na względzie, aby doręczenie orzeczeń nie było tamowane oczekiwaniem na wniesienie opłaty przez stronę oraz aby związane z doręczeniem wydatki na powiększenie personelu kancelaryjnego znalazły odpowiednie pokrycie.

ODDZIAŁ 5.

Kaucja kasacyjna.

Art. 35. Wysokość kaucji, którą należy wpłacić przy wniesieniu skargi kasacyjnej, wynosi 100 zł., jeżeli zaskarżone jest orzeczenie sądu okręgowego, a 400 zł. gdy zaskarżone jest orzeczenia sądu apelacyjnego.

Zasada pobierania kaucji kasacyjnej wyrażona jest w art. 431 projektu k. p. c. (art. 435 k. p. c.) pozostawało więc tylko oznaczenie jej wysokości.

Projekt przyjął za podstawę normy, istniejące dotychczas w ustawodawstwie b. zaboru rosyjskiego z uwzględnieniem istniejącego tam minimum wpisu od skargi kasacyjnej.

Kaucję oznaczono w cyfrach stałych, a nie procentowych, z uwagi: 1) że pobieranie znacznych opłat od skarg kasacyj-

nych nie jest wskazane, gdyż konieczność zwrócenia się strony do instancji kasacyjnej wynika, jak wyżej już zaznaczono (por. art. 20), z wadliwości postępowania w sądach merytorycznych, bez winy strony i 2) oznaczenie kaucji w cyfrze stałej odpowiada tendencji przepisu k. p. c., w którego myśl kasacja bez kaucji nie ulega przyjęciu. Stronie zagrożonej tak doniosłemi skutkami, należy dać pewność, jaka mianowicie suma tytułem kaucji od niej się należy. Wątpliwości i nieporozumienia mogłyby wyniknąć w razie przyjęcia zasady pobierania kaucji w stosunku procentowym od wartości przedmiotu zaskarżenia. Przy cyfrze stałej takie nieporozumienia są wykluczone.

W myśl ogólnej zasady, kaucja pobierana będzie jednokrotnie i w tym przypadku, gdy skarga kasacyjna założona jest przez kilka osób łącznie (w jednem piśmie).

Art. 36. Kaucja będzie z urzędu zwrócona stronie: a) jeżeli skarga kasacyjna została uwzględniona w całości lub w części, b) jeżeli została odrzucona lub zwrócona z powodu braków, lub przyczyn formalnych, nie wyłączając przypadku niedopuszczalności skargi kasacyjnej, c) jeżeli skarga została cofnięta przed posiedzeniem, na którem miała być rozpoznana.

W innych przypadkach suma, wpłacona przez stronę tytułem kaucji, stanowi dochód Skarbu Państwa.

Z samej nazwy kaucji wynika, że jest to opłata warunkowa, ulegająca zwrotowi w niektórych przypadkach. Przypadki te wskazuje art. 36, oparty na ogólnem założeniu, że strona traci kaucję tylko wówczas, gdy bez dostatecznej podstawy prawnej wniosła skargę kasacyjną, czyli gdy zarzuty kasacyjne uznane zostały za nieusprawiedliwione. W innych przypadkach, gdy na skutek skargi kasacyjnej wyrok drugiej instancji został uchylony lub zmieniony, albo też, gdy postępowanie zostało zniesione, lub gdy skarga wcale nie była rozpoznawana, strona otrzymuje kaucję z powrotem.

Art. 37. O zwrocie kaucji orzeka Sąd Najwyższy; w przypadku zaś gdy przyczyna, usprawiedliwiająca zwrot kaucji, zaszła w sądzie drugiej instancji, orzeka na posiedzeniu niejawnem sąd drugiej instancji, od któ-

rego postanowienia stronie służy zażalenie do Sądu Najwyższego w terminie dwutygodniowym od daty doręczenia jej zawiadomienia o odmowie zwrotu kaucji.

Oznaczenie sądu, który ma orzekać o zwrocie kaucji, było konieczne z uwagi, że przyczyna, powodująca zwrot, może zajść bądź w Sądzie Najwyższym, bądź w sądzie drugiej instancji, jeżeli skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego wcale nie doszła z powodów formalnych lub wskutek jej cofnięcia przez stronę.

Należało także na przypadek, gdyby sąd drugiej instancji niesłusznie odmówił zwrotu kaucji, przyznać stronie skargę w postaci zażalenia do Sądu Najwyższego tak, jak służy jej zażalenie na nieprzyjęcie skargi kasacyjnej. Wymaganie skargi kasacyjnej na tego rodzaju postanowienia nie byłoby wskazane z uwagi, że strona żaląca się musiałaby wpłacić kaucję, co obciążyłoby ją zbytnio bez racjonalnej potrzeby.

ROZDZIAŁ II.

KOSZTY POSTĘPOWANIA.

Art. 38. Za każde doręczenie, z wyjątkiem doręczeń, dokonywanych bezpośrednio w kancelarji sądu, oraz między adwokatami, pobierana będzie opłata.

Wyrażona tutaj jest zasada pobierania odrębnej opłaty za doręczenia. Opłata ta zaliczona jest do kategorji wydatków, związanych z postępowaniem sądowem i obciążających strony. Ponosi więc ją również strona, która zwolniona jest od opłat sądowych, oprócz osób, korzystających z prawa ubogich oraz osób, występujących w charakterze kuratora procesowego (art. 42).

Konieczność zaliczenia opłat za doręczenia do kategorji wydatków procesowych wynika z przepisu k. p. c., który przewiduje doręczenia nietylko przez urzędników państwowych, pobierających stałe uposażenie, lecz także przez pocztę, gdzie każda przesyłka musi być oddzielnie opłacona oraz przez organy samorządowe, którym również za doręczenie należy zapłacić.

Według następnego art. 39 bliższe uregulowanie sprawy opłat za doręczenie co do ich wysokości pozostawiono władzy wykonawczej, która normować je będzie co pewien czas, stosownie do zmieniających się warunków płac, a w szczególności do opłat pocztowych.

Art. 39. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określi:

1) wysokość opłaty za doręczenia i sposób użycia sum, uzyskanych z tej opłaty,

2) wysokość należności świadków z tytułu zwrotu kosztów podróży oraz wynagrodzenia za stratę zarobku, tudzież z tytułu zwrotu kosztów utrzymania w miejscu przesłuchania, jeżeli świadek zamieszkuje w innej miejscowości,

3) wysokość należności biegłych i tłumaczów z tytułu zwrotu kosztów podróży, wynagrodzenia za pracę i stratę czasu, oraz z tytułu zwrotu kosztów utrzymania w miejscu dokonania czynności, jeżeli biegły lub tłumacz zamieszkuje w innej miejscowości,

4) wysokość należności strony z tytułu zwrotu kosztów podróży i wynagrodzenia za stratę zarobku, w przypadku, gdy strona nie składa sądowi spisu kosztów.

Pierwszy punkt art. 39 należy właściwie do materji, objętej w poprzedzającym artykule 38, umieszczono go jednak w tem miejscu, aby w jednym artykule zebrane były uprawnienia Ministra Sprawiedliwości w zakresie normowania kosztów postepowania.

Przekazując te uprawnienia Ministrowi Sprawiedliwości, miano na względzie, że podobne prawo służy mu w postępowaniu karnem (art. 573 k. p. k.), wobec czego dla uniknięcia rozbieżności w traktowaniu jednakowych opłat w postępowaniu cywilnem i karnem, należało normowanie pomienionych opłat skoncentrować w rękach jednej władzy.

Art. 40. Wydatki, wywołane wyjazdem sędziów, prokuratorów i urzędników, celem dokonania czynności procesowej poza sądem, oblicza się według wydanych w tym przedmiocie przepisów.

Mowa jest tutaj o przepisach, które wydaje Rada Ministrów na podstawie art. 10 ustawy z 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. 116 poz. 924) oraz art. 6 ustawy z 5 grudnia 1923 o uposaże-

niu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów (Dz. U. 134 poz. 1107).

Art. 41. Koszty przeprowadzenia dowodu na żądanie sądu polubownego przez sąd grodzki oraz opłatę za doręczenia przy tej czynności ponoszą obie strony.

Sąd grodzki może uzależnić przeprowadzenie dowodu od złożenia przez strony odpowiedniej zaliczki na koszty przeprowadzenia dowodu.

W razie niezłożenia zaliczki albo opłaty za doręczenia w terminie wyznaczonym, sąd grodzki oddala żądanie przeprowadzenia dowodu.

Postępowanie przed sądem polubownym wolne jest od opłat sądowych na rzecz Skarbu Państwa, nie powinno to wszakże wykluczać obowiązku stron pokrycia kosztów doręczeń i przeprowadzenia dowodów w przypadku, gdy sąd polubowny zwróci się o to do sądu państwowego.

Po otrzymaniu takiego żądania sąd grodzki wezwie strony do wniesienia w oznaczonym terminie opłat za doręczenie oraz, w miarę potrzeby, odpowiedniej zaliczki na koszty, związane z przeprowadzeniem dowodów.

Na postanowienie sądu grodzkiego, oddalające wniosek o przeprowadzenie dowodu, powinno być dopuszczone, w myśl zasad ogólnych, zażalenie do sądu okręgowego, choć w kodeksie postępowania cywilnego brak w tej mierze odpowiedniego przepisu.

Art. 42. Za stronę, którą zastępuje kurator procesowy, w przypadku, wskazanym w art. 5, koszty postępowania tymczasowo wykłada się z funduszów Skarbu Państwa.

Przepis ten uzasadniony temiż względami, z powodu których zwolniono kuratora od opłat sądowych (art. 5).

Art. 43. Sąd oznacza w każdym przypadku wynagrodzenie kuratora procesowego stosownie do okoliczności; wynagrodzenie to nie może przekraczać wynagrodzenia, jakie przypadałoby za dokonanie czynności adwokatowi według norm przepisanych dla adwokatów.

Dla uniknięcia dowolności w oznaczaniu wynagrodzenia kuratora procesowego należało wskazać pewne granice, których rzeczone wynagrodzenie nie powinno przekraczać.

ROZDZIAŁ III.

PRZEPISY PRZECHODNIE.

Art. 44. Ustawa niniejsza wchodzi w życie jednocześnie z kodeksem postępowania cywilnego.

Przepisy dotychczas obowiązujące tracą moc, o ile dotyczą przedmiotów niniejszą ustawą unormowanych, z wyjątkiem przypadków, poniżej w art. 45 i 46 wskazanych.

Art. 45. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 października 1924 r. o opłatach stemplowych i sądowych w sprawach, związanych z przerachowaniem wierzytelności prywatno-prawnych (Dz. U. R. P. Nr. 89 poz. 844), o ile dotyczy opłat sądowych w postępowaniu spornem, pozostaje w mocy z tą zmianą, że w miejsce ustępu 1-go § 4, ustępu 2-go § 9 i ustępu 2-go § 13 wchodzi przepis następującej treści:

„W postępowaniu przed sądem pierwszej instancji wartość przedmiotu sporu należy traktować, jako nie dającą się określić, i stosować art. 18 ustawy o kosztach sądowych w postępowaniu cywilnem z tem zastrzeżeniem, że tymczasowo oznaczony wpis nie może przekraczać 100 zł.".

Art. 46. W sprawach, które będą rozpoznawane według dotychczasowych przepisów procesowych, koszty sądowe będą obliczane i pobierane na podstawie przepisów dotychczasowych.

Art. 47. Jeżeli po wejściu w życie kodeksu postępowania cywilnego podjęte będzie postępowanie zawieszone (przerwane, spoczywające) w pierwszej instancji w sprawie, która była wszczęta przed powyższą datą, koszty sądowe obliczane i pobierane będą według przepisów niniejszej ustawy z uwzględnieniem uiszczonych już opłat.

Podjęcie postępowania uzależnione będzie od uiszczenia należnych opłat sądowych w terminie siedmiodniowym od doręczenia wezwania o uiszczenie.

Art. 48. W sprawach, toczących się według przepisów francuskiej procedury cywilnej, przewodniczący wezwie powoda, a w sądzie apelacyjnym — apelującego, aby jednocześnie ze złożeniem w sądzie akt procesowych uiścił opłaty sądowe według przepisów niniejszej ustawy za tę instancję, w której sprawa się toczy, z uwzględnieniem opłat, uiszczonych przedtem w tej instancji.

Art. 49. W postępowaniu ze skargi o wznowienie, wniesionej po wejściu w życie kodeksu postępowania cywilnego, w sprawie, rozstrzygniętej według dotychczasowego prawa, koszty sądowe obliczane i pobierane będą na podstawie przepisów niniejszej ustawy.

Mieszczą się tu przepisy przejściowe, dostosowane do odnośnych norm projektu przepisów ustawy o wprowadzeniu kodeksu postępowania cywilnego. Jako zasadę przyjęto, że opłaty według norm dawniejszych pobierane będą w sprawach, rozpoznawanych według dotychczasowych przepisów procesowych. Stosować się to będzie w szczególności w postępowaniu wykonawczem, prowadzonem według art. 896—922 ros. ust. post. cyw.

Art. 50. Przepisy o kosztach sądowych w postępowaniu przed sędzią pokoju wyda Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Unormowanie kosztów w postępowaniu przed sędzią pokoju zastrzeżono Ministrowi Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Skarbu z uwagi na treść art. 208 prawa o ustroju sądów powszechnych, który przekazuje władzy wykonawczej uregulowanie szczegółów w sprawie kosztów, związanych z urzędowaniem sędziów pokoju.

Art. 51. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

BIBLIOTEKA NARODOWA

„Komisja Kodyfikacyjna“ ukazuje się zeszytami w miarę nagromadzonego materjału Cenę pojedyńczego zeszytu oznacza się w stosunku do liczby arkuszy.

Ogólnego zbioru № 52.

Wydawnictwo urzędowe Komisji Kodyfikacyjnej.

Drukarnia Mazowiecka, Warszawa, Szpitalna 1. Tel. 649-04

Druk ukończono dnia 12 marca 1931.